

?ta slem poezija nije!

Pi?e - Milan Mijatovi?

M.M.

U Srbiji je vrlo ?esto obi?aj da ljudi pri?aju o ne?emu o ?emu nemaju dovoljno informacija, ili ne znaju ni?ta. Usled ove neinformisanosti vlada pogre?no mi?ljenje da je slem poezija, "lagana poezija", "povr?na poezija" koja nikada ne?e dosti?i domete "duboke poezije" i da zapravo nasle?e slem poezije nije u knji?evnosti.

U nameri da razbijem ovakva predube?enja, postavljao sam na sajt www.slamstudio.org stru?ne tekstove o slem sceni i slem poeziji. Na ovom sajtu, svi zainteresovani mogu se informisati ?ta zaista slem jeste po svojoj sadr?ini i formi. Me?utim, smatram da nije to dovoljno i da mnogi ljudi zapravo brkaju razne druge stvari sa slem poezijom i slem izrazom.

Ono ?to karakteri?e slem scenu i slem nastup su stroga pravila, ali su?tinski slem scena je mnogo vi?e od toga, ona je savremena, performativna scena koja je nastala spojem knji?evnosti i eksperimentalnog pozori?ta. U ovom tekstu, namerno pominjem eksperimentalno pozori?te, jer mnogi brkaju slem sa hip hop scenom i reperima.

Ono ?to ja mislim, to je da slem scena i hip hop scena su neuporedive scene i zapravo jedna sa drugom nemaju mnogo toga zajedni?kog. Po neki reper nastupi na slem sceni tako ?to izvede svoje stihove bez matrice, ali to se ne mo?e nazvati slem nastupom. Pravi izraz za to je obogaljeni, u?trojeni rep nastup, na slem sceni. Desi se da neki slemer "prepeva" svoje pesme za rep nastup, ali na taj na?in posti?e mnogo manje domete, nego pravi reperi koji su ?itav ?ivot repovali uz matricu i razvijali ovu vrstu muzi?kog izraza. Uglavnom se takvi poku?aji svedu na recikla?u slema. Ovo je uo?ljivo recimo kod Saul Williams-a koji je fenomenalan slemer, ali kada to "prepeva" u rep, ba? i ne zvu?i toliko atraktivno i ubedljivo.

Reperi uvek nastupaju uz muzi?ku matricu. Bez matrice, oni nisu kompletni kao muzi?ki izvo?a?i. Od muzi?ke matrice zavisi kako ?e oni predstaviti svoju poeziju i njihova poezija je prilago?ena unapred pripremljenoj muzi?koj podlozi. ?esta rimovanja, koja su ?ak prisutna na nivou jednog re?eni?nog sklopa i ponavljanja, prilago?ena su pulsiranju matrice i kompletan rep ritam i te?nost izraza nastaje u saglasju izme?u muzi?ara i unapred pripremljene matrice. Kod lo?ih repera ova matrica pokrije glas i potpuno su nerazumljivi, dok kod dobrih repera matrica je prilago?ena sna?nom glasu repera koji "kida" naj?e??e potpuno rimovane stihove. Bez ?elje da podcenjujem rep i hip hop, jer ima zaista dobrih repera i dobrih pesama, moje mi?ljenje je da ove dve scene nisu

uporedive, a evo iza?to.

Dobar slem nastup podrazumeva da slem izvo?a? prati svoj unutra?nji ritam i da njegovo telo i glas su prilago?eni unutra?njoj energiji koju izvo?a? "gura" napolje. Publika ocenjuje njegov op?ti nastup, samouverenost, na?in na koji koristi glas i telo, a matrica bi u ovom slu?aju bio ometaju?i faktor koji bi oduzeo od uverljivosti iskaza i "pokrio" nastup slem performerera.

Rekviziti i pomo?na sredstva se ne koriste, jer u prvom planu treba da bude sam izvo?a?, njegova op?ta pojava, lik i delo. Boja glasa, na?in na koji slem performer prenosi energiju publici spadaju u li?ne sposobnosti i mogu?nosti slemera. Sva ve?ta?ka pomagala ovde nisu po?eljna jer slemmer ne ?eli da uz pomo? matrice, ?minke i raznim drugim rekvizitima uti?e na publiku, ve? isklju?ivo svojim sposobnostima. U tom smislu slem je blizak besedni?tvu, a slemmeri se mogu smatrati nekim bli?im ro?acima dobrih besednika. Razlika izme?u besednika i slemera je u tome ?to slemmeri uvek izvode svoju poeziju, tako da ako se ovde mo?e govoriti o besedni?tvu, upotrebio bih izraz "poetsko besedni?tvo". Jo? jedna razlika izme?u besednika i slemera je u tome ?to besednik na temu politike, ekonomije ili poljoprivrede mo?e dr?ati pa?nju publike i po pola sata, a slem performer pode?ava svoj nastup da traje do tri minuta. Za jednog dobrog slem pesnika u tri minuta mo?e stati ?itav svet i to je sasvim dovoljno vremena da se publici priu?ti nezaboravan nastup.

Slem poezija kao oblik umetni?kog performansa, deo svog nasle?a ba?tini u knji?evnosti. U ve?ini slu?ajeva nije rimovana, a ritam se posti?e na druge na?ine, a ne rimovanjem. Sli?no repu, slem poezija spada u otvorenu formu poezije. Pristupa?na je obi?noj publici koja se okuplja u pivnici ili no?nom klubu. Publika ne mora biti (a u ve?ini slu?ajeva ni nije) knji?evno obrazovana. Slemmer se uglavnom bavi svakodnevicom i temama koje su pristupa?ne obi?nom ?oveku. U tom smislu, slem poezija se mo?e smatrati i narativnim (pripoveda?kim) vidom poezije. Ovakav narativni vid poezije, ne isklju?uje duboke slike i "psihoslajdove" koji su nasle?e nadrealizma i uo?ljivi su recimo kod slemera Gorana ?ivkovi?a.

Me?utim, to ?to publika ne mora biti knji?evno obrazovana, ne govori ni?ta o kvalitetu slem poezije ili o performativnim sposobnostima jednog slemera. Nave??u kao primer Volta Vitmana i njegovu knjigu "Vlati trave". Volt Vitman pi?e otvorenu poeziju koju mo?e da razume i prostitutka i prosjakinja i magistar knji?evnosti. Njegova poezija je okrenuta ka obi?nim ljudima, ameri?kim radnicima, lovcima, ?enama i deci... Me?utim otvorenost njegove poezije, narativnost i krajnja demokratizacija stiha, ne govore ni?ta o kvalitetu te poezije. Danas zaista niko se ne?e usuditi da ospori da je Volt Vitman bio veliki pesnik i da njegove pesme i pored otvorenosti stiha i jednostavnih tema, poseduju dubinu.

Slem poezija mo?e biti duboka kao i svaka druga poezija. Ona zapravo ba?tini najbolje iz dva sveta. Ba?tini nasle?e ameri?ke i evropske knji?evnosti s jedne strane, a s druge strane ba?tini nasle?e savremenog i eksperimentalnog pozori?ta u prvom redu metode Je?i Grotovskog, Eu?enija Barbe, Pitera Bruka i Konstantina Stanislavskog. U tom smislu, slem poezija ni?ta ne gubi od svoje knji?evne dubine zbog savremenosti i izvr?ene demokratizacije stiha, a samo dobija kroz performativni nastup na neobi?nim mestima: pivnicama, klubovima i kafanama. Spustiti se me?u obi?an narod, me?u obi?ne ljude, mo?e se smatrati najva?nijom idejom koja pro?ima ?itavu slem scenu.

?ta jo? slem scena nije? Slem nastupi se ?esto de?avaju kao ?to sam pomenuo u no?nim klubovima. To su savremeni no?ni klubovi koji uglavnom pripadaju "andergraundu". Anderground je veoma ?irok i te?ko uhvatljiv pojam, tako da ne?u ovde upasti u zamku da pi?em o ne?emu ?to zapravo zahteva ozbiljan rad na nekom od presti?nih univerziteta. Anderground je toliko slojevit, toliko suprostavljen sam sebi da bukvalno izmi?e svakoj jednostavnoj i upro??enoj definiciji, a naro?ito banalnim generalizacijama kvazi-akademske krugova. Ono ?to zasigurno mogu re?i iz mog ?estogodi?njeg iskustva bavljenja izvo?a?kom, pesni?kom scenom je da slem scena i slemmeri pripadaju andergraundu i anderground sceni. Ne bih dalje razra?ivao ovu tezu, ali mislim da je veoma va?no napisati ?ta slem scena, u okviru mnogo ve?e anderground scene, zapravo nije.

Slem scena nisu pijani i razvaljeni pesnici koji ?itaju sa papira i koji se klate dok ?itaju. Vlada fama da zapravo sav taj "poetski anderground" je izgovor za pijano razvaljivanje i baljezganje na sceni. Mogu da razumem odakle ovakvo mi?ljenje. Scena bez discipline, jasno odre?enih pravila i bez teorijske podloge je zapravo samo zbir frikova koji su se sakupili da sami sebe zabave i da jeftino ?okiraju slu?ajno prido?lu publiku.

Dalje razra?uju?i ovu negaciju, duboko verujem da slem poezija nije psovka koja je sama sebi svrha. Neki pesnici usled nedostatka inspiracije i potpuno pogre?nog shvatanja anderground scene, smatraju da ?e biti zanimljivi ako psuju sve vreme i banalnostima zatrpavaju stejd? i publiku. Psovka je dozvoljena u poeziji, ali ne uvek i ima opravdanje samo ako se koristi kao izra?ajno sredstvo i ako se uz pomo? psovke ne?to poru?uje. Ako je psovka sama sebi svrha, a banalnost princip, onda treba otvoreno re?i da takvi "pesnici" ne pripadaju slem sceni.

Slem scena bez obzira ?to pripada anderground sceni (?ija nam definicija izmi?e), zahteva disciplinu i dobro usvojenu tehniku izvo?enja pesme. Ova preko potrebna disciplina podrazumeva da slem pesnici dobro nau?e svoje pesme i da su sigurni u tekst. Nema ni?ta ?alosnije i odvratnije, nego videti slemmer ili slemmerku koji nisu dobro nau?ili sopstvenu pesmu i koji na taj na?in poni?avaju i

sebe i publiku koja je do?la da ih slu?a. Ovo je kao prvo veliko nepo?tovanje prema publici koja je do?la da vidi ne?to kvalitetno i zna?ajno a dobila je fake izvo?a?a. Kao drugo, takav slemer nema po?tovanja ni prema sebi kada mo?e da dozvoli da iza?e nespreman na scenu i da svi prosto mogu da "udahnu" njegovu nesigurnost i lo? nastup.

Tako?e, jedna od naj?e??ih gre?aka je kada neiskusni slemer pokrije glavu mikrofona rukom i "bubnja" u mikrofon. Mo?da u svojoj glavi on misli da je zanimljiv, ali publika ga ne ?uje, a glas mu je kao iz bureta u kome je kiseli kupus. Ovakve stvari se de?avaju usled lo?e koncentracije ili ako je izvo?a? usled straha od nastupa previ?e popio, o ?emu ?u pisati u nastavku teksta. Nastup slemera u ve?ini slu?ajeva ne treba da bude improvizacija, ve? mora da postane finalni proizvod dobro nau?enih tehnika i preciznih pravila, koja poma?u da se pesma dobro izvede pred publikom.

Zatim ogromna je razlika izme?u izra?ajnog nastupa i dranja. Zato je bitno insistirati na kvalitetnom ozvu?enju, jer lo?e ozvu?enje tera izvo?a?a da se "dere". Manjeiskusni slemeri se "deru" dok nastupaju, jer ne mogu sebe objektivno da sagledaju sa strane i uo?e zapravo da treba da rade na ekspresiji i jasnom izrazu.

Pomenuo sam disciplinu i pravila. Ta?no se znaju pravila u slemu. Odsustvo muzike, nastup traje do tri minuta, a slemer mora da bude spreman i uvek motivisan za nastup. On nema pravo da se napije pre nastupa, deluje neubedljivo i da svi vide da je "li?an" i nesiguran na sceni. On je tu da bi publici ponudio kvalitetne sadr?aje, a ne zato da bi negovao sopstvenu sujetu. Koliko god da je publika razvaljena, ?ak i da su svi pijani, slemer mora da nastupi "strejt" i da poka?e svoje najbolje kvalitete koji bi bili umanjeni alkoholisanjem. Pogre?no je mi?ljenje da velika koli?ina alkohola osloba?a performeru i da je njegov nastup bolji. To samo njemu tako izgleda jer ne mo?e objektivno da sagleda sebe sa strane, kako izgleda kada je pijan. Me?utim publika vidi sve mane pijanog izvo?a?a, koji se klata na sceni, gubi o?tricu i nema dobru percepciju ni sebe, a ni publike kojoj treba da prenese svoju energiju.

Disciplina podrazumeva i da slemer nedeljama pre nastupa radi na sebi. Postoje jako dobra eksperimentalna pozori?ta u kojima mo?e da pobolj?a svoj nastup i da usvoji gluma?ke tehnike koje mu mogu pomo?i da bolje izvodi svoju poeziju. Slem radionice kao i stalna edukacija i ?itanje knjiga su nezaobilazni proces u napredovanju svakog slem izvo?a?a. Ako se mo?e govoriti o slem sceni kao anderground sceni, onda otvoreno treba re?i da na? anderground podrazumeva disciplinu i rad na sebi. Mnogo je ve?e zadovoljstvo posle nastupa popiti pivo ili pelinkovac, jer onda je to nagrada za ulo?eni trud, umesto da se strah od nastupa re?ava alkoholom. Postoje mnogo bolje metode da se slemer oslobodi treme i primenjuju se na slem radionicama.

Nastavi?e se...